

Ģimene tagad un 20. gadsimtā

Sasniedzamais rezultāts: intervējot vecākus/vecvecākus, salīdzinu savu un vienaudžu viedokli par ģimeni ar vecāku/vecvecāku viedokli, lai veidotu secinājumus par ģimenes nozīmi sabiedrībā. Apkopoju argumentus, lai veidotu pamatotu viedokli par ģimenes lomu un nozīmi sabiedrībā. Atbildīgi un līdzvērtīgi iesaistos grupas darbā, veicot mācību uzdevumus, sadarbojos ar citiem, ievērojot viedokļu atšķirības.

1. Izspēlējiet klasē *klusu* diskusiju, lai izzinātu visu klasesbiedru domas par ģimeni!

1.1. Individuāli iepazīsties ar jautājumiem, kas ir izvietoti klasē, un pārdomā atbildes.

Kas ir ģimene?
Kāpēc cilvēki veido ģimeni?
Ko cilvēks gūst ģimenē?
Kādas ir vecāku un bērnu tiesības ģimenē?
Kādi ir vecāku un bērnu pienākumi ģimenē?

1.2. Grupā vienojieties par atbildi uz jautājumu (maks. 3 min.), ierakstiet lapas apakšējā daļā un nolokiet to tā, lai ieraksts nebūtu redzams!

1.3. Grupās pārvietojieties pulksteņrādītāju kustības virzienā pie katras nākamās lapas un atbildiet uz nākamajiem jautājumiem!

1.4. Noslēgumā grupā, saņemot atbilžu lapu par vienu jautājumu, apkopojiet iegūto klases viedokli (maks. 5 min.) un prezentējiet to (maks. 3 min)!

1.5. Prezentācijas laikā individuāli un patstāvīgi aizpildi kopsavilkuma lapas “Ģimene manu vienaudžu un manas ģimenes vecākās paaudzes viedokļos” otro aili (1. pielikums).

2. Mājās aptaujā kādu no vecākās paaudzes ģimenes locekļiem un aizpildi tabulas trešo aili.

3. Salīdzini klasesbiedru un radnieku sniegtās atbildes!

4. Secini, vai un kā laika gaitā mainījušies sabiedrības priekšstatī par ģimeni!

5. Izsaki pieņēmumus, kādi faktori ietekmē cilvēku uzskatus!

1. pielikums

Kopsavilkuma lapa “Ģimene manu vienaudžu
un manas ģimenes vecākās paaudzes viedokļos”

Jautājums	Klasesbiedru viedoklis	Radnieku viedoklis
Kas ir ģimene?		
Kāpēc cilvēki veido ģimeni?		
Ko cilvēks gūst ģimenē?		
Kādas ir vecāku tiesības ģimenē?		
Kādas ir bērnu tiesības ģimenē?		
Kādi ir vecāku pienākumi ģimenē?		
Kādi ir bērnu pienākumi ģimenē?		

Atšķirības atbildēs	Tagad...	Agrāk...
Kopīgais atbildēs		
Secinājumi		

Ģimene LR likumdošanā

Sasniedzamais rezultāts: apkopojot informāciju, secinu, kādi normatīvie akti regulē ģimenes locekļu attiecības. Analizējot piedāvāto tekstu un likumu fragmentus, nosaucu ģimenes tiesiskos aspektus un ģimenes funkcijas.

Ģimene ir cilvēku grupa, kuru vieno laulība vai asinsradniecība, kopīga sadzīve un atbildība. Katrai ģimenei piemīt kopīgas vērtības un tradīcijas. Priekšstatī par ģimeni var mainīties, bet tā joprojām ir vērtība.

Ģimene ir nozīmīga sabiedrības daļa, kas pilda noteiktas funkcijas. Tās ir: 1) sabiedrības reprodukcija (dzimtas turpināšana); 2) socializācija (bērni apgūst vērtības, uzvedības normas, dzīvesveidu, valodu, attiecības); 3) emocionālā labsajūta (mīlestība, cieņa, draudzība); 4) materiālais atbalsts (uzturs, mājoklis, nauda).

Ģimenes intereses aizsargā Latvijas Republikas likumi un starptautiskie normatīvie akti.

6. Darbojies individuāli vai pāri!

6.1. Izlasi dotos likumu fragmentus un atrodi tajos atbildi uz jautājumiem! Pasvītro atbildi!

6.2. Spēlējiet loto! Nokopējiet un sagrieziet tabulu kartītēs! Sajauciet kopā atsevišķās jautājumu un likumu fragmentu kaudzītes un izspēlējiet loto, liekot jautājumus pretī pareizajām atbildēm! Veiksmīgas spēles gadījumā būtu jāatjaunojas sagrieztajai tabulai.

Loto

Kas ir laulība?	110. Valsts aizsargā un atbalsta laulību – savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības. LR Satversme, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības www.likumi.lv
Kur var noslēgt laulību?	41. Laulību noslēdz ne agrāk kā viena mēneša un ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc iesnieguma un citu laulības noslēgšanai nepieciešamo dokumentu iesniegšanas dzimtsarakstu nodaļā, ja laulības noslēgšanai nav šā likuma 32., 35., 37. un 38. pantā norādīto šķēršļu. 51. Ja laulājamie pieder pie ev. luterāņu, Romas katoļu, pareizticīgo, vecticībnieku, metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu vai Mozus ticīgo (jūdaistu) konfesijas un vēlas salaulāties pie savas konfesijas garīdznieka, kuram ir attiecīgās konfesijas vadības atļauja, tad viņus laulā pēc attiecīgās konfesijas noteikumiem. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv

No cik gadiem var noslēgt laulību/stāties laulībā?	32. Aizliegta laulība pirms astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanas, izņemot 33. pantā paredzēto gadījumu. 33. Izņēmuma gadījumā ar vecāku vai aizbildņu piekrišanu var doties laulībā persona, kas sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, ja laulība tiek noslēgta ar pilngadīgu personu. Ja vecāki vai aizbildņi bez svarīga iemesla liedzas dot atļauju, tad atļauju var dot bāriņtiesa pēc tās vietas, kur dzīvo vecāki vai iecelti aizbildņi. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kādi ir šķēršļi laulības noslēgšanai?	35. Aizliegta laulība radniekiem taisnā līnijā, brāļiem ar māsām un pusbrāļiem ar pusmāsām (213. p.). Aizliegta laulība starp viena dzimuma personām. 37. Aizliegta laulība starp adoptētāju un adoptēto. 38. Aizliegta jauna laulība personai, kas jau atrodas laulībā. Tāpat aizliegta laulība aizbildnim ar aizbilstamo, iekām nav izbeigtas aizbildnības attiecības. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kādi ir laulāto pienākumi vienam pret otru?	84. Laulība rada vīram un sievai pienākumu būt savstarpēji uzticīgiem, kopā dzīvot, vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kas var šķirt laulību?	69. Laulību var šķirt tikai tiesa vai notārs. Laulību var šķirt tad, ja laulība ir izirusi. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kā laulātie var risināt domstarpības?	85. Ģimenes kopdzīves kārtošana abiem laulātajiem ir vienādas tiesības. Domstarpību gadījumā laulātajiem jācenšas vienoties. Strīda izšķiršanai laulātie var griezties tiesā. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kas ir laulāto kopīgā manta?	89. Katrs laulātais patur mantu, kas piederējusi viņam pirms laulības, tāpat arī to mantu, ko viņš iegūst laulības laikā kā atsevišķu mantu. Viss, ko laulības laikā laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību, ir abu laulāto kopīgā manta; šaubu gadījumā jāpieņem, ka šī manta pieder abiem līdzīgās daļās. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv

Kāds var būt ģimenes uzvārds pēc laulības noslēgšanas?	86. Noslēdzot laulību, laulātie pēc savas vēlēšanās izraugās viena laulātā pirmslaulības uzvārdu par savu kopējo uzvārdu. Katrs laulātais laulības laikā var paturēt savu pirmslaulības uzvārdu, nepieņemot kopēju laulības uzvārdu. Noslēdzot laulību, viens no laulātajiem var savam uzvārdam pievienot otra laulātā uzvārdu, izņemot gadījumus, kad vienam no laulātajiem jau ir dubults uzvārds, vai arī laulātie var veidot kopēju dubultu uzvārdu no abu laulāto pirmslaulības uzvārdiem. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kuriem cilvēkiem noteikti ir jāpiedalās laulāšanas ceremonijā?	56. Laulāšana notiek, personīgi klātesot līgavainim un līgavai, kā arī diviem pilngadīgiem lieciniekiem. Dzimtsarakstu nodaļā laulā atklāti nodaļas telpās vai citā piemērotā vietā. 57. Dzimtsarakstu nodaļas amatpersona [vai garīdznieks] jautā līgavainim un līgavai, vai viņi vēlas doties laulībā. Ja abi izsaka šo vēlēšanos, amatpersona izsludina, ka uz šīs vienošanās un likuma pamata laulība ir noslēgta. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Kādas personas var uzskatīt par radniekiem?	206. Par radniecību sauc divu vai vairāku personu starpā ar dzimšanu radušos attiecību. Radniecības tuvumu noteic pēc līnijām un pakāpēm. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv
Līdz cik gadu vecumam bērns ir vecāku aizgādībā?	177. Līdz pilngadības sasniegšanai (219. p.) bērns ir vecāku aizgādībā. 219. Nepilngadība personām turpinās tik ilgi, kamēr tās sasniedz astoņpadsmit gadu vecumu. 221. Pilngadību pirms termiņa (220. p.) piešķir attiecīgā bāriņtiesa, kuras lēmumu apstiprina tiesa. Par pilngadīgu uzskatāma persona, kas likumā paredzētajā kārtībā stājusies laulībā pirms astoņpadsmit gadu vecuma. LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības www.likumi.lv

Kādos gadījumos vecāki drīkst ierobežot bērna brīvības?	25. pants. Vecāku tiesības ierobežot bērna brīvības (1) Bērna tiesības uz privāto dzīvi, biedrošanās un vārda brīvību vecāki var ierobežot atkarībā no viņa brieduma pakāpes, lai: 1) nodrošinātu bērna attīstību un aizsargātu viņa veselību un dzīvību; 2) aizsargātu sabiedrisko kārtību, iedzīvotāju tikumību un veselību; 3) aizsargātu citu personu tiesības un brīvības. (2) Bērns var griezties pēc palīdzības bāriņtiesā, ja vecāki, viņaprāt, noteikuši nepamatotus ierobežojumus vai radušās citas domstarpības viņu attiecībās. <i>Bērnu tiesību aizsardzības likums, V nodaļa. Bērns un ģimene</i> www.likumi.lv
Kādi ir bērnu pienākumi ģimenē?	22. pants. Bērna pienākumi mājās (1) Bērnam ir pienākums atbilstoši savam vecumam apkopt sevi un piedalīties mājas darbos. (2) Bērnam jāizturas ar cieņu pret saviem vecākiem (adoptētājiem) un citiem ģimenes locekļiem, pret aizbildņiem un audžuģimenes locekļiem. <i>Bērnu tiesību aizsardzības likums, IV nodaļa. Bērna pienākumi</i> www.likumi.lv
Vai bērna pienākumos ir palīdzēt vecākiem mājas darbos?	183. Kamēr vecāki nodrošina bērna uzturēšanu, bērnam jāstrādā vecāku mājas darbi bez tiesībām prasīt par to kādu atlīdzību, ja vien tā viņam nav noteikti apsoltā. <i>LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības</i> www.likumi.lv
Kādos gadījumos bērni un vecāki var griezties pēc palīdzības bāriņtiesā?	185. Ja bērni neklausā vai nepakļaujas vecāku audzināšanai, vecāki var griezties pēc palīdzības bāriņtiesā. Bērns var vērsties pēc palīdzības bāriņtiesā, ja vecāki noteikuši viņam nepamatotus ierobežojumus vai radušās citas domstarpības viņu attiecībās. Domstarpību atrisināšanai, ja nepieciešams, bērnam ieceļams aizbildnis. <i>LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības</i> www.likumi.lv
Kas nepieciešamības gadījumā uzņemas vecāku un vecvecāku uzturēšanu?	188. Pienākums uzturēt vecākus un vajadzības gadījumā arī vecvecākus gulstas uz visiem bērniem samērā ar viņu spējām uzturēt vecākus vai vecvecākus un mantas stāvokli. Strīdus par uzturlīdzekļiem vecākiem vai vecvecākiem izšķir tiesa. <i>LR Civillikums, PIRMĀ DAĻA. Ģimenes tiesības</i> www.likumi.lv

Kuros gadījumos bērnu var šķirt no ģimenes?

27. pants. Bērna šķiršana no ģimenes

(1) Bērnu var šķirt no ģimenes, ja:

- 1) bērna dzīvība, veselība vai attīstība ir nopietni apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu, kā arī aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu (sociālās vides) dēļ;
- 2) bērns nopietni apdraud savu veselību vai attīstību, lietojot alkoholu, narkotiskās vai toksiskās vielas;
- 3) bērns ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu.

Bērnu tiesību aizsardzības likums, V nodaļa. Bērns un ģimene

www.likumi.lv

6.3. Pēc darba ar loto vai fragmentu lasīšanas aizpildi tabulu!

Nosauc, ieraksti, kādi normatīvi akti regulē ģimenes locekļu attiecības!		
Likumu fragmentos atrodi pantus, kas atspoguļo ģimenes funkcijas. Pamato savu izvēli!		
Sabiedrības reprodukcija (atjaunošanās)		
Socializācija		
Emocionālā labsajūta		
Materiālais atbalsts		

7. Izlasi dotos tematus, izvēlies vienu un uzraksti domrakstu/eseju! Iepazīsties ar pašvērtēšanas kritērijiem un pārbaudi savu darbu pirms iesniegšanas skolotājam!

- “Ģimene ir nozīmīga mūsdienu sabiedrības vērtība.”
- “Ģimenes locekļiem ir pienākumi citam pret citu.”
- “Ģimene – tā ir atbildība!”
- “Laulība vai neregistrētās attiecības?”

Sasniedzamais rezultāts: izstāstu un pamatoju savu viedokli par laulības un ģimenes nozīmi un mērķiem.

Pašvērtēšanas kritēriji

Apgalvojumi	Jā	Nē	Ir jāuzlabo
Domraksta/esejas saturs atbilst vienam no izvēlētajiem tematiem.			
Domrakstā/esejā saskatāma struktūra: ievads, iztirzājums, nobeigums. Teksts sadalīts rindkopās ar atkāpēm.			
Ievadā ir vismaz 2 teikumi, ir noformulēts viedoklis par tematu.			
Pamatdaļā ir vismaz 2 atkāpes, kurās viedoklis ir pamatots ar faktiem vai piemēriem no likumiem vai ikdienas.			
Vismaz viens pamatojums ir balstīts likumu fragmentos par ģimeni.			
Domraksta/esejas nobeigumā ir secinājumi, kas apkopo domas.			
Secinājumi atbilst ievadā paustajam viedoklim.			
Teksts ir secīgs un pārskatāms.			